

Ledenwerfactie 1973

Bij de start van de tweede ledenwerfactie was het ons duidelijk, dat er aanzienlijk minder adressen-materiaal zou binnenkomen dan vorig jaar (toen wij rond 7000 adressen ontvingen). Die 7000 adressen werden echter door ongeveer tien procent van de leden verstrekt. De duizenden leden die voor de resterende 90% staan, kunnen ons dit jaar dus helpen. En dat is noodzakelijk! Tot dusverre zijn wij n.l. nog ver ten achter bij de geplande 3500 stuks. Bovendien zijn er sedertdien rond 1500 nieuwe leden bijgekomen. Ook die kunnen hun steentje nog bijdragen. En dat is nodig, willen tenminste de kosten eruit komen. Tenslotte hebben de leden die ons vorig jaar hebben geholpen, inmiddels wel enkele nieuwe gezichten (met humanistische sympathieën) binnen hun vrienden- en kennissenkring gekregen. Geef ons hun adressen! Over de eerste resultaten van de actie via de radio- en televisie-uitzendingen van het Verbond mogen wij niet mopperen. Hopelijk blijft dat zo. De werfactie via de gemeenschappen begint pas aan te lopen. Hiervoor valt dus nog weinig te zeggen. Een klemmend beroep op alle besturen om in de komende tijd te doen wat mogelijk is, lijkt nu zeker op zijn plaats. De tienduizenden guldens die er in de actie zijn geïnvesteerd, moeten er voor een arme organisatie als het Verbond dubbel en dwars in leden uitkomen! In dit verband vestigen wij nog eens met nadruk de aandacht op het rondschrijven dat de Gemeenschappen onlangs van de organisatie-secretaris over de actie ontvingen. Hij staat klaar om U met raad en daad te ondersteunen. Maak ook gebruik van het vele prachtige informatiemateriaal dat het Centraal Bureau voor de actie beschikbaar voor U heeft! Per 1 november bedroeg de ledenwinst (over de maand oktober) 163 stuks. Een bescheiden aantal en derhalve goed voor aanzienlijke uitbreiding in de komende maanden. Laten wij er met z'n allen onze schouders onder zetten!

F.

**Het
Humanistisch
Verbond heeft
u nodig.**

(ook bij zijn Ledenwerfactie-73)

In de marge

„Overleven als norm of normen voor de overleving”. Onder deze titel schreef onlangs de ethicus van christelijken huize prof. dr. J. de Graaf over de overlevingsproblematiek in „Mens en Ecologie”.

Nuttig om alleen al bij de titel even stil te staan. Niet te ontkennen immers is dat het voor velen die zich met deze zaak bezig houden in feite alleen gaat om het overleven. De voorwaarden daartoe én de wijze van overleven dienen daarbij zo weinig mogelijk veran-

dering in de stand van zaken in te houden. Persoonlijk en maatschappelijk.

Voor ons humanisten daarentegen gaat het voor alles zowel om de normen voor het bereiken van het doel als om de normen voor (de mens) die nieuwe samenleving.

Daar komt nog bij dat wij momenteel in een cultuurfase leven die geen gemeenschappelijke ethische grondslag (meer) kent.

Een zodanige grondslag, een gemeenschappelijke levensstijl, is althans naar de mening van ondergetekende, voorwaarde voor het duurzaam voortbestaan van een cultuur. Uit dien hoofde reeds ligt hier voor ons een taak.

Door de uitputtings-economie van de

laatste tientallen jaren, worden wij nu met het oog op overleven onontkoombaar met dat vraagstuk geconfronteerd. Naast de noodzaak een mens- en wereldbeeld te scheppen als antwoord op de uitdaging van de reeds lang voortwoekerende crisis der Europese beschaving, komt nu de noodzaak dat te doen in het perspectief van soberder overleven én de normen te stellen m.b.t. de middelen die mogen worden aangewend om die nieuwe samenleving te bereiken.

De rapporten die onlangs door de betreffende H.V.-werkgroepen hierover zijn uitgebracht zijn daartoe weliswaar slechts een bescheiden verkenning van het probleemterrein. Maar de eerste stap, op een ongetwijfeld lange weg, is gezet!

Elders in dit nummer treft u een eerste introducerend artikel aan.

Fiege

Hoofdbestuur

De vergadering van 19 oktober was er, na lange tijd, weer eens een zonder toehorende gemeenschapsbestuurders.

Reeds enige tijd zijn de berichten over oud-raadsman C. H. Schonk niet zo goed en nu ligt hij in het ziekenhuis. Wij hopen dat Schonk zijn operatie goed zal doorstaan en wensen ook zijn vrouw sterkte.

In een vergadering moet men soms ineens van het diep-menselijke omzwaaien naar het strikt formele. Zo ook hier: de statutenwijzigingen waartoe op het congres was besloten (en die op zichzelf ook nog al formeel waren) zijn goedgekeurd. Aldus berichtte ons het Ministerie van Justitie.

Wie deze rubriek regelmatig volgt weet dat wij bezig zijn ons hele zonnestelsel van H.V. (als aangenomen warmtebron) en stichtingen (als planeten die zich koesteren) te herzien, omdat de idylle die men tussen de haakjes af kan lezen niet helemaal opgaat. Door de inkrimpingen van de laatste jaren zijn we te klein voor zo'n ingewikkeld stelsel. De besprekingen met onze Stichting voor de Geestelijke Volksgezondheid en het Centrum voor Humanistische Vorming, die in de richting van de vereenvoudiging gaan, worden voortgezet in verband waarmee een brief werd goedgekeurd.

Een telkens terugkerend onderwerp van de laatste tijd is ook de samenstelling van de Verbondsraad. Er is op het congres over gesproken en toen is de zaak naar de Raad verwezen. Daar zal hij de volgende keer aan de orde komen. Van daar de voorbereidende bespreking in het hoofdbestuur. Het blijkt dat het hoofdbestuur niet sterk aan de huidige samenstelling van de Raad hangt, maar ook niet sterk veranderingsgezind is. We zullen de Raad een aantal vragen hierover voorleggen.

Wist u dat de beleidsnota van 1969 als beginsel stelt dat er voor geestelijke verzorging betaling verlangd kan worden? Het is nu meestal gratis, maar dit kwam ter sprake naar aanleiding van een tekst

die het Steunfonds wil gaan gebruiken en waarover het bestuur van dit fonds advies vroeg. Het H.B. blijft bij het beginsel en vraagt het Steunfonds daar rekening mee te houden, ook al is er nu nauwelijks toepassing van het beginsel te verwachten.

Voorts moesten er allerlei punten worden nagegaan die uit de ecologieconferentie van het hoofdbestuur voortvloeien. Op die conferentie waren de rapporten van onze twee milieu-studiegroepen besproken. De brief waarmee die rapporten uitgezonden zouden worden bleek klaar te zijn en het perscommuniqué over het bestaan van de rapporten bleek uit. Voorts worden die rapporten aan Humanitas toegezonden in het kader van de voorgenomen uitwisselingen. Voorts bereidt de Leede regionale discussiedagen voor. Deze moeten voorjaar 1974 plaatsvinden. Hommes en de directeur denken aan een symposium dat we najaar 1974 willen houden. Verder willen we voor e.e.a. ook graag subsidie, waarvoor bij minister Vorrink wordt aangeklopt. Een apart onderwerp was nog de vorming van een kleine „Mensbeeldcommissie”. Het is namelijk gebleken dat een vraagstuk als dat van de beperkingen die waarschijnlijk in de productie/consumptie nodig zijn (vooral de weerslagen daarvan op de samenleving) moeilijk is. Het is dan zaak om je af te vragen: wat zijn de relevante humanistische gezichtspunten hierbij? De „mensbeeldcommissie” wil trachten deze gezichtspunten te omlijnen.

De lezer zal zich het Humanistisch Perspectief herinneren. Dit kan nu met één passage worden uitgebreid, n.l. een over gewetensbezwaren inzake militaire dienst. De tekst en de toelichting daarop zullen binnenkort in de Humanist verschijnen. Tevens heeft het H.B. een aantal mensen opgenoemd die wat hem betreft in aanmerking komen voor de officiële commissie die gewetensbezwaren onderzoekt.

Driebergen, 26 oktober 1973.

Een daad van solidariteit

Dr. Henry Morgentaler is een in Montreal, Canada, wonende vrouwenarts! Hij is een van de vooraanstaande en actieve leden van onze zusterorganisatie in zijn land, de H(umanist) A(ssociation) of C(anada). Sedert diverse jaren is hij bestuurslid van de internationale organisatie IHEU en lid van het dagelijkse bestuur, de zgn. executive committee.

Henry Morgentaler, die de deelnemers aan de IHEU-congressen van de laatste jaren, zich zeker zullen herinneren (hij was in juli weer in Nederland in verband met de vergadering van de executive committee) is in moeilijkheden. Als vrouwenarts, werkend in het overwegend katholieke Quebec, voert hij al jaren strijd voor de mogelijkheid dat vrouwen die zelf ge-aborteerd willen worden, die mogelijkheid in zijn kliniek krijgen. Hij heeft zich én uit bewogenheid met het lot van deze vrouwen én uit zijn overtuiging dat mensen zelf aan hun leven een bestemming moeten kunnen geven, toegelegd op het inrichten van zijn kliniek hiervoor. Zelf van origine een Poolse joodse jongen die na de hel van Auschwitz overleefd te hebben, in het vrije Canada probeerde een nieuw leven te beginnen, moest hij ontdekken dat die vrijheid in Quebec op dat terrein niet groot is. Abortus is er verboden. Verschillende malen al heeft de Canadese politie, op last van de Officier van Justitie in Montreal, invallen in zijn kliniek gedaan. De dokter, verpleegsters en patiënten werden meegenomen voor soms vernederende ondervragingen. Zijn apparatuur werd in beslag genomen. Verschillende aanklachten zijn tegen hem in behandeling en volgens het recht van de provincie Quebec riskeert hij een zeer lange gevangenisstraf.

(Slot op pagina 6)

Van kookpot naar maatschappijverandering (I)

Het artikel van prof. dr. G. A. Kooy in de Humanist van 1 juli j.l., „Vrouwenemancipatie en humanistische aktie” heeft een aantal vragen doen rijzen. Kan men zo algemeen over de „vrouw” spreken? Kan de emancipatie van man en vrouw tot stand komen binnen het hier in Nederland geldende economische en politieke systeem? Betekent bevrijding van de vrouw zich ontdoen van de historische sexeballast?

Voordat ik op de problemen inga, die prof. Kooy aan de orde stelt, werk ik eerst mijn eigen zienswijze op de emancipatie van man en vrouw uit.

In veel werken die de vrouwenemancipatie vanuit de een of andere ideologie behandelen, wordt vaak gesproken over „de man die” en „de vrouw die niet”, daarbij uitgaand van het standpunt dat de man de macht in handen heeft, en de vrouw onderdrukt is. Veralgemeeningen in dit verband is onjuist. Even onjuist is het als de ene groep de andere verwijten maakt, terwijl beide groepen meer of minder gevangen zitten binnen hetzelfde systeem. Er kan niet gesproken worden over discriminatie van „de” vrouw, of van de bevoorrechte positie van „de” man; discriminatie betekent dat sommige mensen niet dezelfde kansen krijgen als anderen voor hun eigen ontwikkeling en zelfontplooiing. De mate waarin men kansen krijgt tot zelfontplooiing, tot (grotere) bewustwording van de situatie waarin men leeft, is afhankelijk van opvoeding (milieu), en opleiding. Een vrouw uit de maatschappelijke bovenlaag met ruime financiële middelen, of met een man met een hoog inkomen, heeft bijvoorbeeld meer mogelijkheden tot zelfontplooiing dan een arbeider met een laag inkomen. Voelt deze vrouw zich onderdrukt door die man uit de arbeidersklasse? Voelt zij zich onderdrukt door de man(nen) uit haar eigen klasse? Is zij solidair met die mannen, en niet met de vrouwen uit de lagere klassen die geen goede opleiding, geen baan, weinig geld, geen ontwikkelingsmogelijkheden hebben?

Een van de veel gehoorde stellingen is dat de vrouw in alles wat ze doet of denkt, bepaald wordt door de man; ze is afhankelijk, van wat de man van haar vindt, is afhankelijk van hoe de man denkt over de „vrouwenrol”. De mate waarin zij hiervan afhankelijk is, hangt nauw samen met de mate van zelfwaardering of eigenwaarde die de vrouw heeft.

Die zelfwaardering wordt vanaf de prille kinderjaren uit reacties van de omgeving omgebouwd. Uit wat een kind over zichzelf hoort, en de manier waarop het kind de omgeving op zich ziet reageren, bouwt het dit beeld langzamerhand op. Een kind leert snel het verschil tussen meisjes-achtig en jongens-achtig gedrag. Het meisje bijvoorbeeld merkt dat ze positievere reacties krijgt naargelang ze zich meer meisjesachtig gedraagt. Opmerkingen als „ze is zó graag mooi, het is een vrouwtje-in-de-dop”, en „meisjes vechten toch niet”, dragen daartoe in sterke mate bij. Voor jongens geldt hetzelfde: „hij is een vechtersbaas, een echte jongen”. Dat daaruit later een man-mens ontstaat die liever zijn ellende afreageert op zijn auto dan een flinke huilbui te krijgen en een vrouw-mens die liever haar kleding of make-up aan een kritische inspectie on-

derwerpt dan haar ondeugdelijke strijk-bout, is duidelijk. (Nog afgezien van het feit dat de vrouw niet geleerd wordt strijk-bouten te inspecteren; daar heeft ze later haar man immers voor!)

Het streelt het gevoel van eigenwaarde van een man als zijn vrouw tegen hem opziet door zijn mannelijk gedrag. Vooral een echte man zijn, niet zomaar een onduidelijk wezen. Een man ook die zijn vrouw (en kinderen) als zijn bezit beschouwt, omdat hij voor zijn gevoel van eigenwaarde sterk van hen afhankelijk is. Het streelt het gevoel van eigenwaarde van een vrouw als de man (en andere vrouwen) haar zien als een echt vrouwelijk wezen; passief, gevoelig. Intuïtief en vooral niet (te) intelligent. Zij is afhankelijk van diegenen die haar als echte vrouw bevestigen. Doordat noch het man-zijn noch het vrouw-zijn iets vrijblijvend is, maar gekoppeld aan een lange reeks gedragsvoorschriften, moeten onzekere mannen en vrouwen zich wel aan al die ongeschreven wetjes houden, om maar „echte man” of „echte vrouw” te zijn, om op deze manier een (onzeker) soort eigenwaarde te verwerven.

Hierin verschilt de positie van de nietwerkende vrouw met die van de man; de man krijgt een bepaalde mate van bevestiging

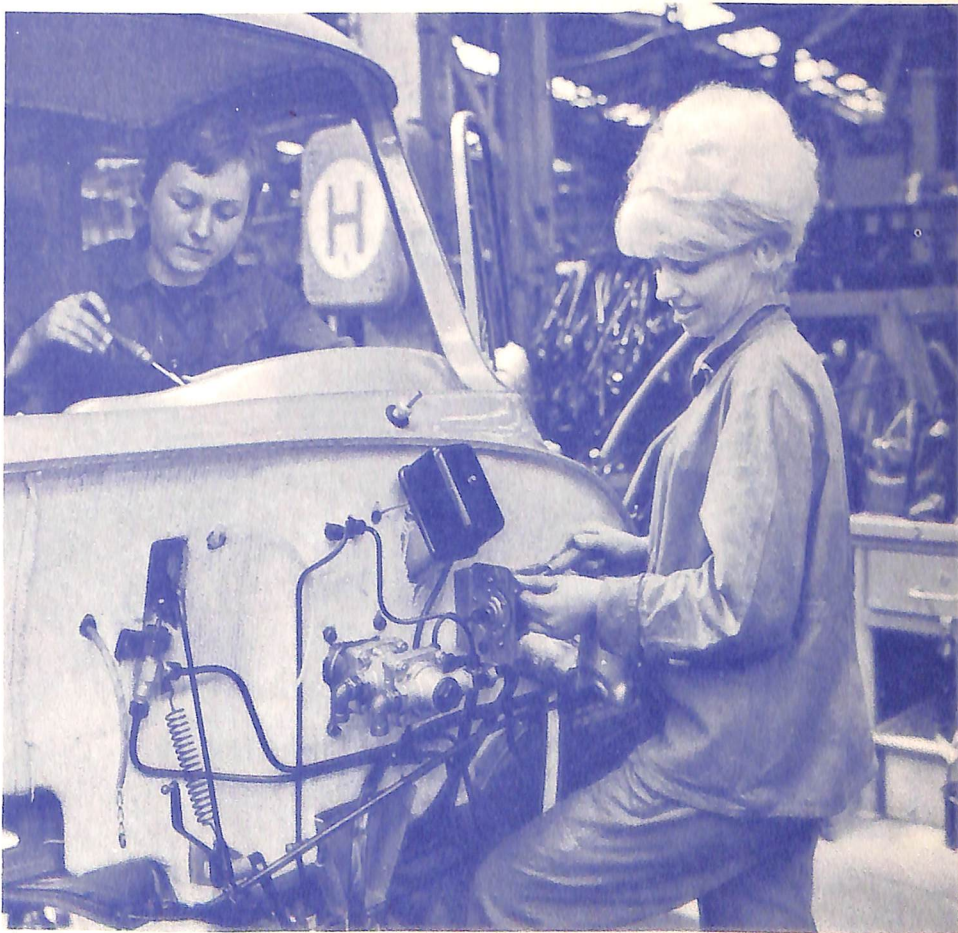
door zijn werk, door de promotie zo-nu-en-dan, en door de contacten die hij daar opdoet. De vrouw is voor haar bevestiging op de eerste plaats afhankelijk van haar man, en in tweede instantie van haar vrienden, kennissen, familie.

De man

Een man wordt opgevoed om een gezin te kunnen stichten en zijn leven lang te werken om vrouw en kinderen te kunnen verzorgen. Een man die geen binding aangaat, nu eens hier leeft en dan daar, nu eens deze activiteiten onderneemt en dan weer eens iets anders, wordt door de maatschappij vaak veroordeeld of scherp bekritiseerd. Hij heeft geen verantwoordelijkheidsgevoel, of is een egoïst, omdat hij een leven vol aanpassingen met een partner niet wil; hoogstens is hij voor andere mannen benijdenswaardig („die vent hoeft nergens naar te kijken, hij is vrij man”). De man die volgens de gangbare normen kostwinner wordt, laadt verantwoordelijkheid voor vrouw en kinderen op zijn schouders. Hij wordt van zijn jeugd af opgeleid om deze taak op zich te nemen, om de kost te verdienen. Hij gaat, met of zonder uitgebreide vooropleiding, dag in dag uit opnieuw de

Marie-José Rijnders

slijtageslag tegemoet in de fabriek, het kantoor, de firma etc. Met daarin iedere dag opnieuw de prestatiedwang, de druk van de snelheid van de lopende band, de productieplanning, de chef-op-de-promotie-toer, én de vrouw thuis die het belangrijk vindt dat het inkomen regelmatig omhoog gaat. Met als resultaat: steeds meer mensen met rugklachten, maagklachten etc., waar geen duidelijke lichamelijke oorzaak voor aan te wijzen valt. Onze huidige maatschappij lijkt een goedgesmeerde machine, maar de radertjes die niet in het juiste ritme kunnen meedraaien zijn snel aan slijtage onderhevig. De man is ook degene die bij uitstek de technische zaken zo goed onder de knie heeft. Technische belangstelling bij jongens wordt door de ouders dan ook sterk aangemoedigd. Wie repareert anders later de kapotte deurbel, de stekkers, het strijkijzer? En wie zet de poot weer onder de stoel en wie moet zich verdiepen in de constructie van de flatmuur waar geen schilderij aan blijft hangen?

In de lagere klassen is hiermee de rol van de man in zijn huwelijk vaak ook uitgespeeld. Hij geeft zijn salaris af en houdt een soort zakgeld. In ruil daarvoor ontvangt de man permanente verzorging; zijn ondergoed en overhemden zijn op tijd gewassen het eten staat (op tijd) op tafel, de kinderen worden verzorgd en opgevoed, de boodschappen worden gedaan en het huis schoongehouden. In ruil voor zijn inkomen is het 's avonds in huis rustig; de vrouw knapt de problemen van/met de kinderen grotendeels alleen op; vader is moe en kijkt t.v. In de hogere klassen begint hiermee de rol van de man in zijn huwelijk. Het inkomen van de man verschaft hier een bepaalde status, ook aan zijn vrouw. Zij is „de vrouw van de chef”, de „vrouw van de burgemeester”, de „vrouw van de directeur” (of de „weduwe-van”). Dat de vrouw hiermee zelf status-symbool wordt, die juwelen weet te dragen en gasten kan ontvangen, is duidelijk. Vrouwen worden in deze maatschappij in sociaal opzicht dat, wat hun mannen worden. De sociale mogelijkheden van vrouwen worden bepaald door het succes of het falen van hun mannen. Dit verklaart misschien iets van de concurrentie tussen vrouwen. Misschien verklaart dat

weer iets van de concurrentie tussen de mannen, die onder druk staan van hun status-zoekende echtgenotes.

De vrouw

Een man krijgen is dikwijls bittere noodzaak (nog afgezien van het feit dat een leven „alleen leven” voor niemand aantrekkelijk is). Een ongetrouwde vrouw wordt zielig gevonden, omdat ze nooit een man heeft kunnen krijgen, en de geneugten van het getrouwd-zijn niet heeft mogen smaken; nóg erger: het moederschap nooit heeft gekend. Die vrouw mist beslist iets!

Een goede opleiding is vaak onmogelijk. In een gezin met een beperkt budget en meerdere kinderen is de verdeling duidelijk; de jongens, de kostwinners van later, moeten op de eerste plaats een (kleine) kans krijgen op meer onderwijs (= betere baan = meer geld). De meisjes in het gezin gaan wel werken, gedeeltelijk om bij te dragen thuis, gedeeltelijk om te sparen voor de uitzet. Meisjes trouwen immers toch wel? Daarbij komt dan nog; wie zal het meisje wijzen op de noodzaak van een goede opleiding, als de ouders er al het geld voor hebben? Wie geeft het meisje een andere visie op de traditionele vrouwelijke rol? Niet degenen die zelf niet beter weten, nooit anders gehoord hebben. Niet de directe omgeving die met dezelfde rolpatronen leeft.

In andere kringen weer is het juist een voorwaarde dat het meisje een brede algemene ontwikkeling heeft. De basis daarvan is al gelegd door het milieu waar ze in opgroeit, de rest wordt voltooid door de verdere opleiding. Maar ook hier speelt veelal het argument mee dat in haar milieu (waarin ze ook zal/wil/moet trouwen) de vrouwen „goede opvoeding genoten hebben”. (= status).

Enkele jaren op een universiteit rondlopen heeft dan ook vaak meer te maken met een eventuele huwelijksmarkt dan werkelijke studie-motivatie.

Wie zal het de cassière in het grote warenhuis, het kantoormeisje, de fabrieksarbeidster, al degenen die werk verrichten waarin

ze slechts instrument zijn, een onderdeelje van de grote machine, kwalijk nemen dat ze uitzien naar „HEM”; de man waarmee ze trouwen zullen. Waarmee dan eindelijk de zelfstandigheid bereikt is, een stuk eigen inbreng ook. De grote trouwpartij in het wit met koetsen of auto's, receptie en huwelijksreis, is dan ook duidelijk het triomfale begin daarvan, en een afsluiting van de voorafgaande periode, waarin alles tijdelijk was en helemaal in het teken stond van „als ik maar eens getrouwd ben”. Dat daarmee dikwijls de ene baas slechts geruild wordt voor de andere is minder belangrijk; liever problemen over Biotex of Dash, rode jurk of groene bloes, koffie bij ma of bij de buurvrouw, dan toestanden met de chef of wéér te weinig rollen koekjes aan het einde van de dag.

Aan het einde van de dag komt de man thuis, moe na zijn slijtage, en is blij één plek te hebben waar geen gezeur aan zijn kop is, waar het eten klaar staat en warmte is, t.v. en koffie. Gezelligheid kortom. In het verschaffen van deze gezelligheid heeft de vrouw een duidelijke functie. Dat geeft haar zekerheid, zelfvertrouwen ook. Waaruit zou ze verder zelfvertrouwen kunnen putten? Uit het gestroomlijnde uiterlijk (kleding,) make-up, de wittere was de aparte koffiekoppen? De reclame weet waar ze op inspeelt! Daarmee hangt ook het seksueel object zijn voor de man samen, meer en meer gecreëerd en benadrukt door dezelfde reclame. Aantrekkelijk zijn verzekert van belangstelling; een goede plaats op de huwelijksmarkt.

Het werkende meisje dat gaat trouwen is nauwelijks voorbereid op het isolement waar ze in komt te leven. Het huwelijk lijkt een verzameling te worden van grotendeels prettige dingen. Daaronder horen zeer zeker in het begin ook het „lekker tussen je eigen spulletjes zitten” en je huishoudinkje doen. De horizon schrompelt echter ineens tot het huis, het winkelcentrum, eventueel contact met burens en familieleden. Vaak is ze voor het contact met de buitenwereld, de informatie over wat er omgaat in die wereld, grotendeels afhankelijk van de informatie die haar man verstrekt. Veel mannen willen thuis nauwelijks of niet praten over hun werk; werk en wat daarmee in verband staat wordt tegelijk met de jas aan de kapstok gehangen als de man thuis komt. De gesprekstof beperkt zich dan tot de kinderen, de huishoudelijke bezigheden, de kleine gebeurtenissen van de dag. De vrouw gaat werk „zoeken”; veelvuldige stofzuigbeurten en de vaste regelmaat van bedden opmaken, stof afnemen, afwassen krijgen een grote betekenis. Kinderen krijgen vaak teveel aandacht en eisen die ook van de enige persoon die de heledag tot hun beschikking staat. De vrouw zal (misschien) ontdekken dat ze een nogal geïsoleerd leven leidt. Als ze voor haar huwelijk een leuke baan heeft gehad, zal ze er met heimwee aan terugdenken. Ze zal het haar man kwalijk nemen als hij naar het voetballen wil of een avond met vrienden biljarten. „Ik wil ook wel eens wat, ik zit altijd maar thuis” zal een uitspraak zijn die de man nauwelijks kan begrijpen. Wat is er nou prettiger dan thuis zijn, je eigen baas, je tijd in kunnen delen naar eigen goeddunken en tijd hebben om dingen te doen die je leuk vindt? Veel vrouwen hebben het echter te druk met het huishouden om aan zichzelf toe te komen. Huishouden is „een baan voor je leven”; werk dat nooit af komt.

(wordt vervolgd)

Marie-José Rijnders

Overbevolking als probleem

Enige tijd geleden is door een werkgroep, ingesteld door het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond een discussierapport opgesteld over het bevolkingsvraagstuk. Het Verbond is uiteraard niet de enige instantie die wil discussiëren over het bevolkingsprobleem. Zoals ook door de Club van Rome is gesteld kan de bevolking en met name de snelle bevolkingsgroei van het moment de toekomst van de mensheid voor ernstige problemen stellen. Ook de Verenigde Naties kennen aan het bevolkingsvraagstuk prioriteit toe, getuige het feit dat 1974 is uitgeroepen tot wereldbevolkingsjaar.

Toch zijn de meningen over bevolkingsgroei niet zo onverdeeld als men wel op grond van het bovenstaande zou kunnen konkluderen.

Deze bijdrage probeert een inzicht te geven in deze tegengestelde meningen en een verklaring te bieden, zij het een zeer summiere, van deze tegenstellingen. Cijfers die een inzicht geven in de kwantitatieve omvang van het probleem zult u in dit artikel niet aantreffen. Voor geïnteresseerden zij verwezen naar het bovengenoemde rapport van de commissie.

Twee tegenstellingen

De eerste tegenstelling die van belang is, is die tussen de mensen die vinden dat de bevolkingsomvang of groei het grootste probleem is waarmee de mensheid op het moment wordt geconfronteerd, en zij die vinden dat het bevolkingsprobleem geen probleem is.

De eerste groep is ongeveer van dezelfde mening als Malthus in het eind van de achttiende eeuw. Zij menen dat de toename van de voor de mens noodzakelijke dingen zoals landbouwproductie, schoon milieu, grondstoffen en dergelijke nooit kan wedijveren met de toename van het aantal mensen op de wereld, een toename die een verdubbeling in dertig jaar betekent. Zij menen daarom dat de bevolkingsgroei een structureel probleem is, dat wanneer het niet wordt opgelost door middel van een sterke beperking, uiteindelijk zal leiden tot de onvermijdelijke ondergang van de mensheid door gebrek op alle fronten. Het rapport van de Club van Rome is, overigens op veel subtielere wijze, van dezelfde mening.

De tegenstanders van deze opvatting zijn van mening dat de bevolkingsgroei als zodanig geen probleem is. Zij stellen dat het probleem van overbevolking haar oorzaak vindt in een onrechtvaardige verdeling van voor de mens noodzakelijke dingen. In hun gedachtengang is bestrijding van de bevolkingsgroei een symptoombestrijding en geen oplossing van het werkelijke probleem. Dit werkelijke probleem ligt dus in de ongelijke verdeling van voor de mens belangrijke goederen.

De tweede tegenstelling is die tussen de mensen die menen dat de bevolking moet groeien en zij die menen dat de bevolking ernstig moet inkrimpen.

Deze tweede tegenstelling is gekompliceerder dan de eerste. Dit komt omdat de argumentaties meer verschillend van karakter zijn, zowel religieuze, psychologische als economische motiveringen worden gehoord. De mensen die menen dat de bevolkingen moeten blijven groeien ontleen dit op economische gronden aan de idee dat een stationair bevolkingsaantal duur is in verband met het relatief grote aantal bejaarden, op religieuze gronden aan voor- schriften in de Bijbel en op psychologische

gronden; dat opgroeien in grotere gezinnen nuttig is voor de karaktervorming.

Voorstanders van een vermindering wijzen op psychologische druk die op mensen kan worden uitgeoefend in een overbevolkte situatie, zowel binnen het gezin als in groter verband, en wijzen op het economisch belang van een kleinere bevolking in verband met de werkgelegenheidsproblematiek van het moment en de gemakkelijker planbaarheid van een kleinere of stationaire bevolking. De op religieuze gronden gebaseerde argumenten worden bestreden met de redenering dat in het „vermenigvuldigingsgebot” geen faktor „oneindig” is opgenomen.

Wie heeft gelijk?

Mijn persoonlijke mening voor wat betreft de eerste tegenstelling is dat de waarheid in het midden ligt. Zij, die menen dat de bevolkingstoename geen probleem is, hebben in zoverre in hun redenering gelijk, dat inderdaad de gekonstateerde overbevolking voor een belangrijk deel te wijten is aan een ongelijke verdeling op allerlei gebied. Inderdaad heeft men minder last van bevolkingsdruk als men beschikt over bospercelen ter recreatie of wanneer men zich kan terugtrekken in het tweede huis in de Achterhoek.

Niettemin kan men met de Amerikaanse bevolkingscommissie van mening zijn dat geen enkel probleem van maatschappelijke aard gemakkelijker oplosbaar wordt wanneer de bevolking alsmäär blijft groeien. Samengevat betekent dit dus dat de bevolkingsgroei een deelprobleem vormt, zij het een belangrijk, wat van invloed kan zijn op het ontstaan of het oplossen van andere, misschien meer omvattende problemen.

De meningen die passen bij de tweede tegenstelling die ik signaleerde zijn moeilijker op elkaar af te stemmen of met elkaar in overeenstemming te brengen. De reden hiervoor is dat deze meningen veelal zijn gegrond op regionale of nationale argumenten. Twee voorbeelden ter verduidelijking.

In een belangrijke sektor van tropisch Afrika kunnen bepaalde gebieden economisch

niet van de grond komen omdat zij onderbevolkt zijn, althans in economische zin. Het is onmogelijk een thuismarkt te scheppen voor eigen produkten. Het gevolg daarvan is dat de infrastructuur in deze gebieden niet van de grond komt, wat weer betekent dat industrialisatie of commerciële landbouw praktisch onmogelijk is, waardoor de situatie zichzelf in stand houdt, ja zelfs verslechtert. Mede daardoor blijft de economische afhankelijkheid van de rijkere landen gehandhaafd.

In een dergelijke situatie kan men ertoe komen bevolkingsgroei te propageren in verband met de economische voordelen op korte termijn die een groei kan bewerkstelligen. Deze tendens wordt nog versterkt door de houding van de zogenaamde donorlanden. Zo is een van de redenen waarom de Verenigde Staten veel geld investeert in family-planning campagnes, ja soms zelfs family-planning als voorwaarde stelt voor anderssoortige ontwikkelingshulp, de angst dat een klimaat zal ontstaan wat een gunstige voedingsbodem is voor een links regime.

Een voorbeeld van de andere mening zou ons land kunnen zijn. In het algemeen is men van mening dat ons land te dicht bevolkt is, sommigen spreken van een overbevolking. De konklusie die hieruit getrok-

ken wordt is dat Nederland gebaat zou zijn bij een verminderende bevolking tot bijvoorbeeld tien miljoen.

Afgezien van de mogelijkheid om een dergelijke doelstelling te realiseren (voordat een bevolking van tien miljoen zou zijn ontstaan met het sterftecijfer van het moment, zou honderden jaren duren) kan deze opvatting gemakkelijk verdedigd worden.

Het is bij deze tegenstelling dus niet zo gemakkelijk als bij de eerste om te zeggen dat de waarheid in het midden ligt. Wel moet worden gesteld dat de aarde als totale druk bevolkt is, zodat de regionale situatie wel zeer duidelijk in het voordeel van een groeiende bevolking moet zijn, wil een geboortebetwonderend beleid gerechtvaardigd zijn. Om misverstanden te vermijden moet nog worden gesteld dat een bevolkingsbeleid geen doel op zichzelf kan zijn maar een deel moet uitmaken van een groter geheel.

Zo kan een bepaalde vorm van sociale wetgeving veel van de argumenten om veel kinderen te wensen tegengaan of opheffen. Dat ook het Verbond deze mening is toegedaan blijkt uit het gelijktijdig verschijnen van het rapport van de werkgroep productie/konsumptie.

Bernhard Frijling,
(medewerker, afd. Sociologie
van de Bevolkingsvraagstuk-
ken van het Sociologisch In-
stituut Rijksuniversiteit
Utrecht)

Wij stellen U voor:

Mevr. Joke Carol

is de naam van de vrouw die op het jongste Kongres tot nieuwlid van het Hoofdbestuur werd benoemd.

Personalia:

Joke Carol, geb. 1935. Montessorileidster bij het basisonderwijs. Sinds 1968 lid van het Verbond. Wonende Mgr. van Steelaan 329, Voorburg. Tel. (070) 869388.

F.: Wat heeft u bewogen lid te worden van het Hoofdbestuur?

C.: De beantwoording van deze vraag valt eigenlijk in tweeën uiteen. Want waarom neem je gewoonlijk in een bestuur zitting? Toch eigenlijk, omdat je besturen, organiseren, discussiëren, kortom vergaderen in het algemeen, geen onaangename bezigheid vindt. Zo ook in mijn geval. Het besturen was mij niet vreemd en het aanbod om zitting te nemen in het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond heb ik dan ook geaccepteerd, vooral – en nu kom ik dus op de beantwoording van het tweede

deel van de vraag – omdat ik van mening ben dat het werk van het Verbond en het verbreiden van de humanistische gedachte van zeer groot belang zijn.

Hiertoe een bijdrage te leveren en proberen oplossingen te vinden in breed perspectief leek me een boeiende opgave.

F.: Wat ziet u als de voornaamste taken van het Verbond?

C.: Als de taken van het Verbond in al zijn geledingen zie ik het in praktijk brengen van de doelstellingen, zoals deze door het H.V. zijn geformuleerd. Als voornaamste taak hierbij zie ik het op de bres staan voor de menselijke waardigheid waar die ook in het gedrang komt, vlak om ons heen, als ook elders in de wereld.

Het Humanistisch Perspectief geeft de richtlijnen voor een stuk praktische verwerking aan. We zullen ons blijvend hierop moeten bezinnen, met name deze richtlijnen aanvullen en waar nodig veranderen.

F.: Welke rol dient daarbij het Hoofdbestuur te spelen?

C.: Het Hoofdbestuur moet hierbij steeds stimuleren, informatie aandragen en richtlijnen geven. Dit neemt niet weg, dat alle ruimte gegeven moet worden aan het initiatief van de gemeenschappen en de werkstichtingen. Voorwaarde hierbij is vanzelfsprekend een goede communicatie tussen alle instituten binnen het H.V. Aan die communicatie moet dan ook m.i. steeds gewerkt en geschaafd worden.

Het is erg jammer dat er voor al die activiteiten, die het Verbond wil uitvoeren geld en ook vaak de mensen ontbreken. Vandaar dat op dit moment van zeer groot belang is dat op alle mogelijke manieren meer bekendheid gegeven wordt aan datgene wat het Humanisme inhoudt en aan de doelstellingen die het H.V. nastreeft, waardoor veel meer mensen ook zullen besluiten lid te worden.

De verdubbeling van radio- en TV-zendtijd kan hierbij een goede bijdrage leveren.

F.: Wat trekt u daarbij speciaal aan?

C.: Mijn speciale voorkeur gaat uit naar de humanistische geestelijke vorming en verzorging. De uitbreiding hiervan, hoe moeilijk ook, is van het grootste belang. In het bestuur van het Humanistisch Opleidings Instituut, dat beroepskrachten voor dit werk opleidt, hoop ik dan ook mijn bijdrage te leveren.

Tot slot wil ik in dit kader nog opmerken dat het goed is, dat het humanistisch vormingsonderwijs meer ingang gaat vinden op de scholen, met name ook op de basisscholen.

Dat jonge kinderen op ondogmatische wijze in aanraking komen met geestelijke stromingen en met gedachten die er leven met betrekking tot zeden en normen is van groot belang. Het *leven* begrip te hebben voor verschillende visies op mens en wereld kan uiteindelijk een bijdrage leveren tot een menswaardiger wereld.

(Vervolg van pagina 2)

Morgentaler heeft, naar schatting, al meer dan 5000 abortussen uitgevoerd. Hij is in heel Quebec bekend, krijgt regelmatig van andere artsen patiënten doorgestuurd en ieder weet dat hij nog nooit weigerde een vrouw te helpen, omdat zij niet kon betalen. Hij is een moedig en principieel man, die zijn vrijheid en carrière voor zijn overtuiging op het spel zet.

Nauwelijks terug in Canada van de vergadering van de executive committee werd hij opnieuw (op 15 augustus 1973) opgepakt bij een overval in zijn kliniek. De politie bediende zich daarbij van een agent provocatrice. Op last van de minister van Justitie van Quebec heeft de Officier van Justitie alle moeite gedaan om hem in voorlopige hechtenis te laten houden. Gelukkig was de Rechter bereid hem op borgtocht vrij te laten, maar... onder sterke beperkende bepalingen. Hij mag noch aan de pers, noch voor radio of TV vertellen wat er met hem is gebeurd, hij moet buiten Montreal gaan wonen en werken en zal bij de eerste overtreding van de – ouderwetse – abortuswetgeving definitief vastgezet worden!

Onze Canadese zusterorganisatie spant zich voor hem in. Nu Morgentaler moet zwijgen, spreekt zij. Een comité ter organi-

satie van zijn verdediging is opgericht. Overall, zowel in Canada als in de rest van de wereld, wordt de aandacht op de zaak van Henry Morgentaler en de ouderwetse abortuswet in Quebec gevestigd.

Onze internationale organisatie IHEU, nam een resolutie aan waarin een dringend beroep op de minister van Justitie in Quebec wordt gedaan om de strafvervolgning te stoppen en de wet te herzien. Ons hoofdbestuur zond een telegram aan diezelfde minister om die resolutie en Morgentaler te ondersteunen, net zoals het hoofdbestuur enige tijd geleden onze Belgische zusterorganisatie, het Belgisch Humanistisch Verbond steunde bij zijn acties voor dr. Willy Peers.

Op verzoek van de Humanist Association of Canada wekken wij bovendien *alle* leden van het Humanistisch Verbond op om per briefkaart, gericht aan de Minister of Justice, L. G. Choquette, Parlement Buildings Quebec-City, Canada, (in het Nederlands, Frans of Engels), hun steun te betuigen aan dr. Morgentaler, een man die *zijn* humanistische overtuiging in de praktijk brengt. Misschien kunnen wij op grond van *onze* overtuiging onze solidariteit zo tonen.

M.G.R.

Radio & TV

Zondag 18 november, 9.45-10.00 uur
Hilversum 1:

Humanistisch Vormingsonderwijs

Rina Spigt verkent een van de werktorenen van het Humanistisch Verbond.

Vrijdag 23 november 16.45-17.00 uur
Hilversum 1:

Laat je niks wijsmaken in dit kwartiertje, maar vind zelf iets van de commentaren, informatie en/of gesprekken van mensen die wat zien in de mens. Samenstelling: Casper Vogel.

Zondag 25 november 9.45 uur etc.:
Geen naastenliefde zonder God?

Weinigen weten hoe overheersend de invloed is van kerk en godsdienst in de ontwikkelingshulp. Samenstelling: Casper Vogel.

Vrijdag 30 november 16.45 uur:

Laat je niks wijsmaken maar vind zelf iets van de commentaren, informatie en/of gesprekken van mensen die wat zien in de mens. Samenstelling: Casper Vogel.

Relatietraining en humanisme

Als deelnemer aan één van de relatietrainingsgroepen, zoals deze door het Humanistisch Verbond, het afgelopen seizoen zijn- en thans wederom worden georganiseerd, wil ik trachten daarover en daarvan wat weer te geven.

Niet, met de illusie, dat het nu voor een ieder helder en klaar zal zijn, (groepsgebeuren is nu eenmaal een „proces“ en dat is moeilijk door te geven aan niet groepsleden – aan hen die daaraan geen deel hadden), maar *wel* met de intentie, met het optimisme, dat meerderen in onze kring zullen begrijpen dat juist vanuit het H.V. en met name ook vanuit de Gemeenschappen, deze wijze van communiceren ondersteund en de mogelijkheden daartoe geschapen dienen te worden.

Een twaalftal mensen komen bijeen. – Zij stellen zich voor. – De cursusleider, (laten we echter maar direct spreken van *begeleider*) vraagt aan een ieder van ons te willen vertellen, „waarom“, je gekomen bent en wat je „verwachtingen“ zijn van deze cursus. Ja, – „waarom“ ben je gekomen en wat is je „verwachting“??

De volgende „waaroms“ kwamen eruit: Je voelt je onbeholpen in de omgang met je medemens.

Je voelt je in je relaties geremd, het klikt nogal eens niet.

Je voelt dat het beter kan, maar het lukt niet zo best.

Je voelt een tekortkomen, een tekort schieten.

Kortom: er is een stuk onvrede in de relaties met en tot de ander.

Je merkt dat je niet goed overkomt.

Je wilt je bestaande relaties verbeteren. Je wilt er wat aan doen. Je zoekt een betere verstandhouding tot je werk, tot je gezin, tot je huwelijk, tot je vrienden, tot je medemens.

Je zoekt – informatie – over jezelf, wie ben ik? Je weet, dat je toch in een hokje geplaatst wordt, dat je toch beoordeeld, veroordeeld wordt, – daar wil je dan nu wel eens zelf bij zijn. Hoe functioneer je, met-, naast- en tegenover de ander.

En je „verwachtingen“?

Je wilt het wel eens meemaken ook! Je pikt

overal iets van mee!

Toch ook: een verwachten van – de wil tot – er zou toch wel eens wat te verbeteren kunnen zijn. Misschien is, er wel wat aan te verbeteren! Nou proberen dan.

De cursusbegeleider vertelt iets over de indeling van de cursus. De eerste drie, mogelijk vier avonden zijn als de „ontmoetings-avonden“ te beschouwen, daarna een zestal avonden die het „leerproces“ uit zullen maken om vervolgens met enkele „evaluatie-avonden“ te besluiten.

Hij legt er de nadruk op, dat *de groep zelf*, primair de gang van zaken zal bepalen. Hij zelf zal voornamelijk terugkoppeling (feedback) geven en methoden aangeven tot een – verder komen.

Reeds op de eerste avond merk je, ervaar je, hoe sterk je binnen de grenzen van de aanwezige groep wordt gehouden. Je wordt heel duidelijk gestuurd tot het op elkaar binnen de groep reageren. *Duidelijk – relatie in het hier en nu* –. Niet wegdwalen uit de groep, niet op visite gaan, niet in elkaars tuintje gluren, het is geen receptie, (die kan dan ook maar 1½ uur duren). Het is je concentreren binnen de concrete situaties in de groep. Het is het reageren van mensen op elkaar, met zoveel mogelijk uitsluiting van ontsnappings mogelijkheden.

Het is de confrontatie met je medemens. Het is de confrontatie met jezelf.

In de groep ervaar je dat je als mens zeker op elkaar, maar tevens uitdrukkelijk op jezelf bent aangewezen.

In het groepsproces ervaar je je eigen reacties heel duidelijk. Je merkt ook reacties op bij jezelf, – reacties die opkomen, die boven komen en die vreemd aandoen. Deze voor jezelf vreemd aandoende reacties worden door de groep veelal getolereerd, geaccepteerd, aanvaard; omgekeerd reageert de groep soms heel fel op voor jezelf zo vanzelfsprekende reacties. Je ontdekt, dat die voor je eigen gevoel soms zo vreemde reacties, voor de groep, voor een individu in de groep soms zeer wezenlijk en functioneel zijn.

Er ontstaat duidelijk een groepsgevoel, een solidariteitsgevoel. Je ervaart, dat je in de groep aanvaard wordt in je „zijn“.

Er ontstaat een klimaat, waarin, waarbinnen ontplooiing van het individu mogelijk wordt. Er ontstaat een *groeibevorderend klimaat*. In dit groepsproces word je je meer van jezelf bewust. Je ervaart, je ondergaat je machteloosheid, – je niet in staat zijn tot, – als een gevolg van je eigen remmingen je eigen blokkades, de machteloosheid ten aanzien van jezelf.

De groep en ieder individu daarbinnen doet zijn of haar best, de ander te verstaan, te begrijpen. Er ontstaat „vertrouwen“ in de groep, binnen de groep. Het wordt „belangrijk“ wat de ander zegt, wat de ander te vertellen heeft. *Een Mens, De Mens krijgt „waarde“*. *Als de mens zijn of haar „vermogen“ tot uitdrukking kan brengen, krijgt hij „weet“ van zijn waarden.*

Naast het goede klimaat komt er zonder meer een grote dosis „moed“ bij, om jezelf te leren kennen in je mogelijkheden en zeker ook in je beperktheden. Door het binnenwaarts richten van de aandacht, – hier en nu – worden werkproblemen duidelijker in hun samenhang met persoonlijke achtergronden, en hoe iemands positie in de groep bepaalt wordt door thuissituaties. Je leert je opener op te stellen, – je eigene – meer naar voren te halen. Je ontdekt, dat van je „wezenlijke“ niemand misbruik kan maken.

De verantwoordelijkheid voor deze relatietrainingen ligt voor een deel bij de begeleider, voor een deel bij de groep, maar *zeker voor een groot deel bij jezelf*.

Ontdek jezelf stap voor stap, ga in je confrontatie niet verder dan wat je op dat moment aankunt, wat je op dat moment verantwoordt vindt. Geleidelijk, naarmate je vertrouwen in de groep en in jezelf groter wordt ga je verder en leer je jezelf beter kennen.

Relatietraining, (zoals deze door het H.V. worden georganiseerd) is „een“ methode die je „kan“ leren hoe je met-, tegenover en naast de ander functioneert en *daardoor hoe je met „jezelf“ functioneert*. De realiteit ten aanzien van jezelf, welke je door de groep, goed bedoelt, in het groepsproces duidelijk getoond, kenbaar gemaakt wordt, leer je dat een *goede omgang met de ander, dan pas mogelijk is, als je met jezelf een goede relatie hebt*.

Arend J. Hemeltjen

INGEZONDEN BRIEVEN

Huisvesting bejaarden

Ben reeds jaren voor een onzer bejaardenhuizen ingeschreven en krijg elk jaar een schrijven waarin de eventuele opnamevoorwaarden worden medegedeeld.

Nu is er een passus, waarin staat, dat bungalows of tweekamerwoningen alleen aan: *echtparen* en *niet* aan twee ongehuwde leden worden verstrekt! Dit zou in mijn geval (en natuurlijk in tal van andere) beduiden, dat men ons na ca. 20 jaren samenleven van elkander haalt en ieder op zichzelf laat wonen. Wat dit voor mij en ook voor vele andere samenwoners betekent laat ik aan uw verbeelding over.

P. J. Prasser, Arnhem

Democratie en structureel geweld

De heer H. van Hulst vindt in zijn ingezonden brief „Onze Democratie“ (Humanist van 1-9-73) dat ik ons democratisch systeem verwerp en mij schuldig maak aan taalvervuiling door structureel geweld en revolutionair geweld op één lijn te zetten:

Democratie

Ons systeem is een „controle“ democratie, waar wij kiezers achteraf na 4 jaar controle op mogen uitoefenen en correcties aanbrengen. Mijn bezwaar geldt niet de „democratie“ maar richt zich juist tegen deze „controle achteraf“. In de daaraan voorafgaande periode van 4 jaar worden de kie-

zers uit hoofde van ondeskundigheid, te kort aan besluitvaardigheid en last but not least om commerciële redenen (fabrieksluitingen) praktisch uitgesloten van enige werkelijke invloed op de gang van zaken. Inspraakprocedures (hoorzittingen en ondernemingsraden) zijn slechts zoethoudertjes.

Bij een „bestemmings“ democratie ligt de nadruk op „bestemming“. Aan de basis wordt beslist wat er werkelijk gebeuren gaat.

De huisvrouwen in een wijk beslissen of er een creche of peuterspeelplaats komt. De totale fabrieksbevolking (en niet alleen de

vervolg op pag. 8

(Vervolg van pagina 7)

ingenieurs en commerciële topleiders) be-
slist wat op welke wijze en in welke hoe-
veelheden gemaakt wordt.

Een dergelijke bestemmingdemocratie ver-
eist een verder gaande decentralisatie dan
wij in Nederland kennen. Mentaal vereist
het van de maatschappelijke machtheb-
bers het afstand doen van het alleen-beslis-
singsrecht.

Structureel geweld

Uitgangspunt voor het structureel geweld
is de handhaving van de bestaande toestand
(Chili).

Zolang deze toestand niet in gevaar is,
hoeft dit structureel geweld niet manifest te

worden. Het wetten systeem, de politie en
het leger zijn de middelen die voortdurend
achter de hand worden gehouden om in ge-
van van nood de bestaande toestand te
handhaven.

Ons waardenpatroon accepteert de toepas-
sing van deze machtsmiddelen en waar-
deert dat niet als verwerpelijk geweld.

Bij revolutionair geweld is er echter spra-
ke van de invoering van een wettensysteem,
een politie en een leger, die een eind willen
maken aan de bestaande toestand, uiter-
aard tegen de wil van de gevestigde belan-
gen.

Naar de mate van het geboden verzet is het
geweld gewelddadiger. Dit geldt zowel
voor het structureel als het revolutionair

geweld. Uit die hoofde is er dus mijnerzijds
geen sprake van taalvervuiling. Essentieel is
de waardering van de bestaande toestand.
Iedereen die tevreden is met de bestaande
toestand accepteert structureel geweld en
verwerpt revolutionair geweld. Iedereen
die ontevreden is met de bestaande toe-
stand redeneert volledig omgekeerd.

Overleven

De heer Van Hulst heeft nauwelijks gere-
ageerd op de essentie van mijn betoog, na-
melijk het overleven (niet van Van Hulst
of van Ong) maar van het Nederlandse
volk en de daarvoor noodzakelijk te nemen
maatregelen.

B. J. Ong, Son

NIEUWS UIT DE GEMEENSCHAPPEN

Wat wil de gemeenschap Bussum?

*In het maandbericht aan de leden van no-
vember 1973 van de gemeenschap Bussum
lezen we de volgende ontboezeming van de
sektaris van het bestuur:*

„Wat is de koers van de gemeenschap
„Bussum en Omstreken” binnen het H.V.?”
Dit is uiteindelijk een vraag die niet alleen
door het bestuur, maar vooral ook door de
leden beantwoord wordt. Even een toe-
lichting hierbij. Er zijn activiteiten die cen-
traal vanuit Utrecht geregeld worden, zoals
militaire tehuizen, zorg voor gedetineer-
den, humanistisch vormingswerk, enz. dat
door opgeleide krachten uitgevoerd wordt

en daarnaast het werk binnen een gemeen-
schap, waarvoor men geheel op niet, of
vrijwel niet, opgeleide medewerkers is aan-
gewezen. En hoe ziet u, lezer, uw mede-
werking aan het Verbond? Is het alleen als
contribuant om door uw financiële bijdrage
de reeds genoemde centrale activiteiten
mogelijk te maken, of vindt u dat er even-
eens iets binnen de gemeenschap moet ge-
schieden? En zal dat dan meer intern zijn
door middel van gespreksgroepen, huis-
kamerbijeenkomsten en dergelijke of meer
naar buiten treden door zich bezig te hou-
den met ziekenbezoek, bejaardenzorg, we-
reldwinkel, Angola-koffie, of andere zaken

die in de gemeente Bussum (en natuurlijk
eveneens de omliggende gemeenten) leven.
Om een antwoord op deze vragen te krijgen
is stellig belangrijk, niet alleen voor de ge-
meenschap „Bussum e.o.” maar evenzeer
voor het Verbond als geheel, want het „ge-
zicht” ervan wordt grotendeels gevormd
door de wijze waarop de gemeenschapsak-
tiviteiten bij de buitenstaander overkomen.
Gezien het verschil dat er bestaat tussen
het aantal mensen dat de humanistische
beginselen onderschrijft en dat wat lid is
van het Verbond kan er nog wel aan dit
„overkomen” verbeterd worden.

Wat deed de taakgroep gemeenschapswerk tot dusver?

In het begin van dit jaar verdeelde het
hoofdbestuur een aantal speciale werk-
zaamheden over een aantal werkgroepen
uit het H.B., die de benaming „taakgroe-
pen” kregen. Zo werd er ook een taak-
groep gevormd, die in het bijzonder aan-
dacht zou gaan besteden aan het werk van
en het contact met de gemeenschappen.

De eerste twee vergaderingen werden ge-
heel besteed aan het nader bepalen van de
inhoud van het werk van deze groep en aan
de samenstelling. Een eerste verkenning
van de inhoud van het werk leverde de vol-
gende opsomming op: luisteren naar hetgeen
er in de gemeenschappen leeft, zoeken naar
mogelijkheden om de gemeenschappen te
helpen bij hun werk, verbeteren van de
communicatie tussen het H.B. en de ge-
meenschappen en voorts het vormen van
een praatpaal voor de organisatiesecretaris
over diens werk en ervaringen.

Over de meest gewenste samenstelling wer-
den we het spoedig eens: aan deze groep
dienden ook enige bestuursleden uit de ge-
meenschappen mee te doen. Die werden
vervolgens zonder veel moeite gevonden.
In een volgende bespreking stelde de groep
een inventarisatie op van de verschillende
vormen van contact, die er bestaan tussen
het hoofdbestuur en de gemeenschappen.
We telden er meer dan tien, waarvan de
goede of minder goede werking aan een na-
der onderzoek werd onderworpen. De
werkgroep zal zich meer moeten bezighou-
den met het systematisch verzamelen van
alle informatie, die bij deze contacten
wordt verkregen. Overigens bleek duidelijk

dat de taakgroep aan persoonlijke contac-
ten een grote waarde hecht.

Daarbij kwam ook de taak van de gewesten
aan de orde. Daarover wordt de laatste
jaren wel meer gediscussieerd en zo ont-
stond het plan binnenkort eens een speciale
werkbespreking met de besturen van de ge-
westen te houden. De gewestbesturen ont-
vangen daarover nader bericht.

Daarna kwam het rapport van de organisa-
tiesecretaris over de regionale werkbespre-
kingen, die in het voorjaar van 1973 zijn
gehouden, aan de orde. De besturen van de
gemeenschappen hebben dit rapport in juni
j.l. reeds ontvangen. Reacties uit het land
hebben we er niet op ontvangen. De taak-
groep kwam er in één avond niet mee
klaar. Over het eerste belangrijke punt, na-
melijk de vraag of er veranderingen in de
vorm van de plaatselijke bijeenkomsten
moeten worden gestimuleerd, luidde de
conclusie, dat dit niet wenselijk lijkt. De
besturen van de gemeenschappen moeten
zelf uitmaken wat in hun plaats de meest
geschikte vorm lijkt en over het gehele
land gezien blijkt er zowel behoefte te be-
staan aan de meer traditionele vormen als
aan nieuwere vormen, die meer gericht zijn
op onderling gesprek. Voor het houden
van groeps gesprekken blijkt in ieder geval
nog wel zoveel belangstelling te bestaan,
dat het zin heeft een speciaal trainings-
weekend voor het leiden van groepsge-
sprekken in het voorjaar van 1974 op
het programma te plaatsen.

Tenslotte maken we nog melding van de
wens van de leden van deze taakgroep om

hun werkzaamheden in deze groep niet te
beperken tot het meedoen aan een maan-
delijke vergadering, maar vooral ook hun
informatie te verbreden en verdiepen door
het onderhouden van persoonlijke contac-
ten in het land. Zij zullen dat gaarne doen
op uitnodiging van de gemeenschappen of
op persoonlijk initiatief bij gelegenheden
die daartoe geschikt lijken. Om hun bereik-
baarheid te vergemakkelijken vermelden
wij hieronder de namen en adressen van de
leden van de taakgroep gemeenschapswerk
in zijn huidige samenstelling:

Mevr. P. Hienekamp-Ehrbecker, Huizer-
straatweg 14b te Naarden, tel.: 02159-
44271.

M. W. van Engers, Stationsplein 202 te
Leiden, tel.: 01710-41861.

P. Hommes, Texandrielaan 6 te Apeldoorn,
tel.: 05760-52809.

E. E. Goldstein, J. Campertlaan 22 te Wad-
dinxveen, tel.: 01828-3224

J. de Leede, Speenkruidstraat 71 te Soest,
tel.: 02155-12843.

D. J. Nekkers, Gorechtakade 64b te Gronin-
gen, tel.: 050-132252.

M. G. Rood, Koninginneweg 156 te Am-
sterdam, tel.: 020-705462.

I. v. d. Willik, Galileihof 8 te Veldhoven,
tel.: 040-534398.

Bel ons gerust eens op als u vragen hebt
over het werk van uw gemeenschap. En met
berichten over activiteiten, die goed slaag-
den, zijn wij net zo blij als uzelf.

Jan de Leede